

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Shabbos:
Zecher L'yetziyas Mitzrayim*

Rabbi Mayer Twersky
May 8, 2016 • ל' ניסן תשע"ו

(1 שמות פרק כ')

ח) ששֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֹאכֶתְךָ
 ט) וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַה' אֱלֹקֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָל-מְלֹאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ, עֲבָדְךָ וְאִמָּתְךָ וּבְהֵמָתְךָ, וְגֵרְךָ, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ
 י) כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה ה' אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיָּנַח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי;
 עַל-כֵּן, בֵּרַךְ ה' אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ
 יא) כִּבְד אֶת-אָבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ--לְמַעַן, יִזְכְּרוּךָ יְמֶיךָ, עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ

(2 דברים פרק ה')

יב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֹאכֶתְךָ.
 יג) וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַה' אֱלֹקֶיךָ: לֹא תַעֲשֶׂה כָל-מְלֹאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ-וּבִתְּךָ וְעֲבָדְךָ-וְאִמָּתְךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וְכָל-בְּהֵמָתְךָ, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ--לְמַעַן יָנוּחַ עֲבָדְךָ וְאִמָּתְךָ, כָּמוֹךָ.
 יד) וַזְכֹּרְתָהּ, כִּי עֲבָד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיִּצְאָךָ ה' אֱלֹקֶיךָ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָהּ; עַל-כֵּן, צִוְּךָ ה' אֱלֹקֶיךָ, לַעֲשׂוֹת, אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת.
 טו) כִּבְד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ, כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹקֶיךָ--לְמַעַן יִזְכְּרוּךָ יְמֶיךָ, וְלְמַעַן יֵיטֵב לָךְ, עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ.

(3 רמב"ן דברים פרשת ואתחנן פרק ה)

והרב אמר בספר המורה (ב לא) כי המאמר הראשון הוא כבוד היום והדורו וכאשר אמר (שמות כ יא) על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו, ועל כן הזכיר טעם "כי ששת ימים עשה ה'", אבל בכאן יזהיר אותנו לשמור השבת, בעבור היותנו עבדים במצרים עובדים כל היום על כרחנו ולא היתה לנו מנוחה, והוא יצונו עתה לשבות ולנוח, כדי שנוזכיר חסדי השם עלינו בהוציאו אותנו מעבדות למנוחה והנה בשבת בכללה שני טעמים, להאמין בחידוש העולם כי יש אלוה בורא, ולזכור עוד החסד הגדול שעשה עמנו שאנחנו עבדיו אשר קנה אותנו לו לעבדים. גם זה אינו מחזור אצלי, כי בהיותנו שובתים ולא נעשה מלאכה ביום השביעי אין לנו בזה זכרון ליציאת מצרים, ואין לרואה אותנו בטלים ממלאכה ידיעה בזה. רק היא כשאר כל המצות. אבל יהיה בו זכר למעשה בראשית שנשבות ביום ששבת השם וינפש. והראוי יותר לומר כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלוה קדמון מחדש חפץ ויכול כאשר פירשתי בדבור הראשון (שם שם ב), על כן אמר בכאן אם יעלה בלבך ספק על השבת המורה על החדוש והחפץ והיכולת תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים שהיא לך לראיה ולזכר. הנה השבת זכר ליציאת מצרים, ויציאת מצרים זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו השם הוא מחדש בכל אותות ומופתים ועושה בכל כרצונו, כי הוא אשר ברא הכל במעשה בראשית, וזה טעם על כן צוּך ה' אלהיך לעשות את יום השבת. והנה לא פירש כאן טעם השביתה כי ששת ימים עשה ה' וגו', שכבר הוזכר זה פעמים רבות בתורה, אבל אמר בקצרה "ויום השביעי שבת לה' אלהיך" שהוא יתברך שבת בו וינפש, ובאר להם כי מיציאת מצרים ידעו שהוא אמר והיה העולם ושבת ממנו

4) רמב"ם מורה נבוכים ג: מג

no great heat nor an uncomfortable rain. Both these festivals, I mean *Tabernacles* and *Passover*, inculcate both an opinion and a moral quality. In the case of *Passover*, the opinion consists in the commemoration of the *miracles of Egypt* and in the perpetuation of their memory throughout the periods of time. In the case of *Tabernacles*, the opinion consists in the perpetuation of the memory of the *miracles of the desert* throughout the periods of time. As for the moral quality, it consists in man's always remembering the days | of stress in the days of prosperity, so that his gratitude to God should become great and so that he should achieve humility and submission. Accordingly *unleavened bread* and *bitter herbs* must be eaten on *Passover* in commemoration of what happened to us. Similarly one must leave the houses⁸ and dwell in tabernacles, as is done by the wretched inhabitants of deserts and wastelands, in order that the fact be commemorated that such was our state in ancient times: *That I made the children of Israel dwell in tabernacles, and so on.*⁹ From this we went over to dwell

5) רמב"ם מורה נבוכים ג:לט

As for the *reading* on the occasion of the offering of *first fruits*,¹⁴ it also is conducive to the moral quality of humility, for it is carried out by him who carries the basket *on his shoulders*.¹⁵ It contains an acknowledgment

of | God's beneficence and bountifulness, so that man should know that it is a part of the divine worship that man should remember states of distress at a time when he prospers. This purpose is frequently affirmed in the *Torah*: *And thou shalt remember that thou wast a servant, and so on.*¹⁶ For there was a fear of the moral qualities that are generally acquired by all those who are brought up in prosperity – I mean conceit, vanity, and neglect of the correct opinions: *Lest when thou hast eaten and art satisfied, and houses, and so on.*¹⁷ And it says: *But Jeshurun waxed fat, and kicked, and so on.*¹⁸ It is because of

6) רמב"ם הלכות דעות פרק ב

הלכה ג

ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בכינות אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר, והוא גובה לב, שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד אלא שיהיה שפל רוח ותהיה רוחו נמוכה למאד, ולפיכך נאמר במשה רבינו ענו מאד ולא נאמר ענו בלבד, ולפיכך צוו חכמים מאד מאד הוי שפל רוח, ועוד אמרו שכל המגביה לבו כפר בעיקר שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך, ועוד אמרו בשמתא מאן דאית ביה גסות הרוח ואפילו א מקצתה

7) רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז

הלכה א

מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר (שמות י"ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר (שמות כ') זכור את יום השבת, ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח

הלכה ד

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר ע"ז, ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן התועים וקרבו ליחודו, וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו, והוא שידרוש (דברים כ"ו) מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה, וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח

8) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיז עמוד ב

אמר רב אחא בר יעקב: וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום. כתיב הכא אלמען תזכר את יום וכתוב התם בזכור את יום השבת לקדשו

9) רמב"ם הלכות שבת פרק כט

הלכה א

מצות עשה מן התורה לקדש א את יום השבת בדברים שנאמר + שמות כ' + זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וכניסתו, בכניסתו בקידוש היום וכניסתו

בהבדלה

הלכה ב

וזה הוא נוסח קידוש היום: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית תחלה למקראי קדש זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו ברוך אתה ה' מקדש השבת

10) מנחת חינוך מצוה לא

ולכאורה כיון דילפינן מג"ש דצריך הזכרת יצ"מ א"כ להסוברים דגם הבדלה דאורייתא דהוי בכלל זכירה למה לא תיקנו להזכיר יצ"מ ועל הש"ס דילין ל"ק דאינו מוכרח דהבדלה דאורייתא ע"ש בהה"מ וגם אפילו אם דאורייתא נלמד מפסוק ולהבדיל ע"ש בהה"מ אך להר"מ ולהרה"מ דנראה דסוברים כדרשת הספרי א"כ הוי בכלל זכירה ולמה לא נזכר יצ"מ וצ"ל מ"מ עיקר המצוה דזכור בקד"ה ולא ילפינן אלא קידוש ולא הבדלה ומ"מ קצ"ע